

MÄÄRUS

[Registreerimise kuupäev] nr
[Registreerimisnumber]

Teaduseetika komitee ja teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni moodustamise ja hinnangute andmise kord

Määrus kehtestatakse teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse § 26 lõike 7 ja § 27 lõike 7 alusel.

1. peatükk Üldsäte

§ 1. Reguleerimisala

Määrusega reguleeritakse teaduseetika komitee ning teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni moodustamise kord, teaduseetika komitee taotluste menetlemise tingimused ja teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni hinnangute andmise kord ning teaduseetika komitee ja teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni tasuliste teenuste loetelu, tasude suurus ja tasude küsimise kord.

2. peatükk Teaduseetika komitee moodustamine ja taotluste menetlemine

§ 2. Teaduseetika komitee moodustamine

(1) Teadus- ja arendustegevuse poliitika rakendusüksus SA Eesti Teadusagentuur (edaspidi *rakendusüksus*) kehtestab teaduseetika komitee moodustamisel teaduseetika komitee töökorra, liikmete tasustamise korra ning määrab, millistes teadus- ja arendustegevuse valdkondades on teaduseetika komiteel eetilise hindamise pädevus.

(2) Teaduseetika komitee hindab teadus- ja arendustegevuse eetilist, hinnates tasakaalu teadus- ja arendustegevusest saadava kasu ning teadus- ja arendustegevusega kaasnevate riskide vahel.

(3) Teaduseetika komitee juhindub oma tegevuses õigusaktidest, üldtunnustatud teaduseetika normidest, teaduse heast tavast ja muudest asjakohastest dokumentidest.

§ 3. Teaduseetika komitee liikmete määramise kord

(1) Teaduseetika komitee liikmeks saab nimetada teadus- ja arendustegevuse, teaduseetika, andmekaitse- või õigusala asjatundja, kellel on komitee liikme kohustuste täitmiseks vajalikud

teadmised ning kelle senine tegevus on olnud vastavuses teaduseetika põhimõtetega.

(2) Teaduseetika komitee koosseisu kuulub vähemalt viis liiget. Rakendusüksus tagab, et teaduseetika komitees oleks piisav teaduslik, andmekaitse- ja õiguslane ekspertiis.

(3) Teaduseetika komitee koosseisu nimetatud liikme volituste tähtaeg on viis aastat.

(4) Rakendusüksus võib teaduseetika komitee liikme volitused ennetähtaegselt lõpetada kui:

- 1) liige on esitanud tagasiastumise avalduse;
- 2) liige on jätnud oma kohustused teaduseetika komitees täitmata;
- 3) liige ei ole võimeline osalema teaduseetika komitee töös;
- 4) liige on eksinud teaduseetika üldtunnustatud normide või teaduse hea tava põhimõtete vastu.

§ 4. Teadus- ja arendustegevuse eetilise hindamise taotluste esitamine ja menetlemine

(1) Teadus- ja arendustegevuse eetilise hindamise taotlus (edaspidi *taotlus*) esitatakse Eesti Teadusinfosüsteemi kaudu eesti või inglise keeles.

(2) Taotluses esitatakse vähemalt järgmised andmed:

- 1) teadus- ja arendustegevuse nimetus;
- 2) teadus- ja arendustegevuse teostajate andmed;
- 3) teadus- ja arendustegevuse finantseerimise andmed;
- 4) kavandatava teadus- ja arendustegevuse eesmärk, ülevaade ja põhjendus;
- 5) teadus- ja arendustegevuse teostamise aeg ja toimumiskoht;
- 6) teadus- ja arendustegevuse meetodika kirjeldus;
- 7) uuritavate kaasamise kirjeldus, kui asjakohane;
- 8) teadus- ja arendustegevuse eetiliste aspektide kirjeldus.

(3) Rakendusüksus viib läbi taotluse tehnilise kontrolli. Puuduste korral tagastab rakendusüksus taotluse esitajale ning määrab tähtaja puuduste kõrvaldamiseks haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.

(4) Kui taotluse esitaja ei kõrvalda taotluses esinevaid puudusi rakendusüksuse määratud tähtjaks, lõpetab rakendusüksus taotluse menetlemise.

(5) Teaduseetika komitee annab nõuetele vastava taotluse kohta hinnangu üldjuhul 30 kalendripäeva jooksul alates taotluse esitamise tähtajast.

(6) Teaduseetika komiteel on õigus üksikjuhtumi keerukuse tõttu taotluse hindamise tähtaega pikendada, teavitades sellest taotluse esitajat.

(7) Teaduseetika komiteel on õigus taotluse menetlemine lõpetada, kui:

- 1) taotluse esitaja on alustanud taotluses kirjeldatud teadus- ja arendustegevuse läbiviimist;
- 2) teaduseetika komiteel puudub pädevus taotluse valdkonnas hinnangu andmiseks;
- 3) taotluses kirjeldatud teadus- ja arendustegevusele eetilise hinnangu andmine kuulub seaduse alusel teise eetikakomitee pädevusse;
- 4) taotlust hindab samaaegselt teine eetikakomitee;
- 5) teaduseetika komitee on taotlust hinnanud ning taotlust ei ole võrreldes eelneva menetlusega oluliselt muudetud;
- 6) taotluses kirjeldatud teadus- ja arendustegevuse eetilised riskid on madalad ning taotluse hindamine komitees ei ole vajalik.

(8) Rakendusüksusel on õigus teaduseetika komitee ettepanekul kaasata teadus- ja arendustegevuse eetilise hindamisse väliseid eksperte.

(9) Teaduseetika komitee annab menetlusse võetud taotluse kohta ühe alljärgnevatest hinnangutest ning esitab selle koos põhjendusega taotlejale:

- 1) teadus- ja arendustegevus on kooskõlas teaduseetika põhimõtetega;
- 2) teadus- ja arendustegevus on kooskõlas teaduseetika põhimõtetega teaduseetika komitee poolt seatud tingimuste täitmisel;
- 3) teadus- ja arendustegevus ei ole kooskõlas teaduseetika põhimõtetega ning teeb ettepaneku taotluse täiendamiseks ja uuesti esitamiseks;
- 4) teadus- ja arendustegevus ei ole kooskõlas teaduseetika põhimõtetega.

(10) Teaduseetika komiteel on õigus teadus- ja arendustegevuse lõppedes või ennetähtaegsel lõpetamisel küsida taotluse esitajalt uuringu läbiviimise aruannet.

(11) Teaduseetika komitee teavitab teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni, kui selgub, et komitee poolt hinnatud teadus- ja arendustegevust ei viida läbi taotluses kirjeldatud viisil.

(12) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon võib teavituse korral algatada teaduseetika rikkumise kahtluse menetluse vastavalt käesoleva määruse §-s 8 sätestatule.

(13) Teaduseetika komitee teeb menetlusse võetud taotluse kohta antud kokkuvõtva hinnangu avalikult kättesaadavaks Eesti Teadusinfosüsteemis, kokkuvõttvas hinnangus avaldatakse:

- 1) teadus- ja arendustegevuse pealkiri;
- 2) vastutava täitja andmed;
- 3) teadus- ja arendustegevust läbiviivate isikute ja asutuste andmed;
- 4) teadus- ja arendustegevuse läbiviimise aeg ja toimumiskoht;
- 5) teadus- ja arendustegevuse lühikirjeldus;
- 6) teaduseetika komitee hinnang.

§ 5. Teaduseetika komitee tasuliste teenuste loetelu, tasude suurused ja tasu küsimise kord

(1) Teaduseetika komitee teadus- ja arendustegevuse eetilise hindamisega seotud tasulised teenused ja tasumäärad on järgmised:

- 1) teadus- ja arendustegevuse eetilise hindamine – 700 eurot;
- 2) teadus- ja arendustegevuse olulise muutmistaotluse hindamine – 350 eurot;
- 3) teadus- või ajaloouuringu isikuandmete töötlemise hindamine vastavalt isikuandmete kaitse seaduse § 6 lõikes 4 sätestatule – 350 eurot;
- 4) konsulteerimine täidesaatva riigivõimu analüüsides ja uuringute osas vastavalt isikuandmete kaitse seaduse § 6 lõigetes 5¹ ja 5² sätestatule – 250 eurot.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1-3 nimetatud tasu maksmisest on vabastatud teadus- ja arendusasutus, ülikool, evalveeritud rakenduskõrgkool ning akrediteeritud kõrgkool, tingimusel, et nimetatud asutus on teadus- ja arendustegevuse peamine teostaja.

(3) Rakendusüksusel on õigus käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1-3 nimetatud tasumäära vähendada või tasu küsimisest loobuda, kui teenuse tellija on tervishoiuteenuse osutaja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse kohaselt, riigi või kohaliku omavalitsuse asutus, sihtasutus või mittetulundusühing, tingimusel, et teadus- ja arendustegevust teostatakse avalikes huvides.

(4) Teaduseetika komitee tasuliste teenuste tasu võtmise korraldab rakendusüksus.

(5) Rakendusüksus väljastab teaduseetika komitee teenuse arve kümne tööpäeva jooksul pärast käesoleva määruse § 4 lõikes 3 nimetatud taotluse tehnilise kontrolli alustamist.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud arve tuleb tasuda kümne kalendripäeva jooksul alates arve esitamisest.

(7) Kui taotluse esitaja ei tasu arvet määratud tähtajaks lõpetab teaduseetika komitee taotluse menetlemise.

3. peatükk

Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni moodustamine ja teaduseetika rikkumise kahtlusele hinnangu andmine

§ 6. Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon

(1) Rakendusüksus kehtestab teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni moodustamisel komisjoni töökorra ja liikmete tasustamise korra.

(2) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni ülesanne on tagada teaduseetika rikkumise kahtluse õiglane, erapooletu, sõltumatu ja läbipaistev hindamine ning vajadusel nõustada teadus- ja arendusasutusi, ülikoole, evalveeritud rakenduskõrgkoole ja akrediteeritud kõrgkoole teaduseetika rikkumise kahtluste menetlemisel.

(3) Teaduseetika rikkumine on tulemuste väljamõtlemine, võltsimine, plagiaat, uuritavaid inimesi või uurimisobjekte kahjustavad tegevused või teiste teaduseetika normide või teaduse hea tava põhimõtete vastu eksimine.

(4) Teaduseetika rikkumise kahtlusena käsitletakse olukorda, mille puhul esineb kahtlus, et teadus- ja arendustegevuse planeerimisel, läbiviimisel või tulemuste avaldamisel on tahtlikult eksitud teaduseetika põhimõtete vastu.

(5) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon juhindub oma tegevuses õigusaktidest, üldtunnustatud teaduseetika normidest, teaduse heast tavast ja muudest asjakohastest dokumentidest.

§ 7. Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni liikmete määramise kord

(1) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni liikmeks saab nimetada isiku, kellel on komisjoni liikme kohustuste täitmiseks vajalik pädevus ning kelle senine tegevus on olnud vastavuses teaduseetika põhimõtetega.

(2) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni koosseisu kuulub vähemalt viis liiget. Rakendusüksus tagab, et teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjonis oleks piisav teaduslik, teaduseetika-alane ja õiguslik ekspertiis.

(3) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni koosseisu nimetatud liikme volituste tähtaeg on kolm aastat.

(4) Rakendusüksus võib teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni liikme volitused ennetähtaegselt lõpetada, kui:

- 1) liige on esitanud tagasiasutumise avalduse;
- 2) liige on jätnud oma kohustused komisjonis täitmata;
- 3) liige ei ole võimeline osalema komisjoni töös;
- 4) liige on eksinud teaduseetika üldtunnustatud normide või teaduse hea tava põhimõtete vastu või liikme osas on esinenud usalduse kaotus.

§ 8. Teaduseetika rikkumise kahtlusele hinnangu andmine

(1) Rakendusüksus loob teavituskanali teaduseetika rikkumise kahtluse vastuvõtmiseks. Rikkumise kahtluse teavitusele on juurdepääs selleks määratud rakendusüksuse töötajal või üksusel ning teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjonil.

(2) Rakendusüksus ja teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon tagavad teaduseetika rikkumise kahtlusest teavitaja konfidentsiaalsuse. Teavitaja isiku võib avaldada üksnes teavitaja kirjalikul nõusolekul.

(3) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon hindab teavituses sisalduva teabe piisavust ja põhjendatust. Kui teavituses esitatud teave ei ole piisav ja põhjendatud, juhtum ei ole seotud teaduseetika-alase rikkumisega või kui tegemist on korduva samasisulise teavitusega, ei algata komisjon rikkumise kahtluse menetlust.

(4) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjonil on õigus teavituskanali kaudu esitatud teaduseetika rikkumise kahtlus suunata menetlemiseks juhtumiga seotud asutusse. Kui asutus ei algata menetlust, on komisjonil õigus ise menetlus läbi viia.

(5) Kui teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon suunab teaduseetika rikkumise kahtluse menetlemise asutusse vastavalt käesoleva paragrahvi lõikele 5, teavitab asutus komisjoni menetluse tulemist. Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjonil on õigus asutusel küsida teavet rikkumise kahtluse menetluse ja tulemuste kohta, kui asutus komisjoni juhtumi tulemist ei teavita.

(6) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni võib taotlusega pöörduda:

- 1) teadus- ja arendusasutus, ülikool, evalveeritud rakenduskõrgkool või akrediteeritud kõrgkool, kui asutusesisest rikkumise kahtluse menetlust ei ole võimalik läbi viia õiglaselt, erapooletult või sõltumatult;
- 2) teadus- ja arendusasutus, ülikool, evalveeritud rakenduskõrgkool või akrediteeritud kõrgkool, kui teaduseetika rikkumise kahtluse menetlus on asutuses läbi viidud, kuid asutus soovib juhtumile teist hinnangut;
- 3) teaduseetika rikkumise kahtluse osapool, kui teadus- ja arendusasutuses, ülikoolis, evalveeritud rakenduskõrgkoolis või akrediteeritud kõrgkoolis on menetlus läbi viidud ja osapool soovib juhtumile teist hinnangut;
- 4) teadus- ja arendustegevuse valdkonna eest vastutav ministeerium või teadus- ja arendustegevust rahastav asutus.

(7) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon hindab käesoleva paragrahvi lõike 6 alusel esitatud taotluse põhjendatust ning langetab otsuse menetlus algatada või taotlus tagasi lükata. Kui taotlus lükatakse tagasi, teavitab teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon taotluse esitajat ning põhjendab oma otsust.

(8) Rakendusüksusel on õigus kaasata teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni ettepanekul teaduseetika rikkumise kahtluse menetlusse väliseid eksperte.

(9) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon kujundab teaduseetika rikkumise kahtluse ning vajadusel asutusesisese menetluse osas seisukoha ning teeb selle osapooltele teatavaks. Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon annab vajadusel soovitusel, kuidas juhtum lahendada.

(10) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjonil on õigus teaduseetika rikkumise kahtluse menetluse ning selle tulemuse teavet üldistatud kulul avalikustada, tagades juhtumiga seotud isikute konfidentsiaalsuse.

(11) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon küsib kord aastas teadus- ja arendusasutuselt, ülikoolilt ja evalveeritud rakenduskõrgkoolilt statistilise ülevaate asutuses menetletud teaduseetika rikkumise kahtlustest ja nende tulemustest ning teeb selle üldistatud kujul avalikult kättesaadavaks.

§ 9. Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni tasuliste teenuste loetelu, tasude suurused ja tasu küsimise kord

(1) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni tasulised teenused ja tasumäärad on järgmised:

- 1) teadus- ja arendusasutuse, ülikooli, evalveeritud rakenduskõrgkooli või akrediteeritud kõrgkooli poolt esitatud teaduseetika rikkumise kahtluse esmane menetlemine – 1500 eurot;
- 2) teadus- ja arendusasutuse, ülikooli, evalveeritud rakenduskõrgkooli või akrediteeritud kõrgkooli poolt esitatud teaduseetika rikkumise kahtlusele teise hinnangu andmine – 900 eurot;
- 3) teaduseetika rikkumise kahtluse osapoole taotluse alusel juhtumile teise hinnangu andmine – 100 eurot.

(2) Rakendusüksus tagastab käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 3 nimetatud tasu, kui teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni hinnang erineb asutusesisese menetluse hinnangust taotluse esitanud osapoole osas.

(3) Teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni tasuliste teenuste tasu võtmise korraldab rakendusüksus.

(4) Rakendusüksus esitab arve teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjoni teenuse eest kümne tööpäeva jooksul alates päevast, mil komisjon otsustas taotluse menetlusse võtta.

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud arve tuleb tasuda kümne kalendripäeva jooksul alates arve esitamisest.

(6) Kui taotluse esitaja ei tasu arvet määratud tähtajaks lõpetab teaduseetika väärkäitumisjuhtumite menetlemise komisjon taotluse menetlemise.

4. peatükk Rakendussätted

§ 10. Määruse rakendamine

(1) Määrust rakendatakse 1. jaanuarist 2026. aastast.

(2) Määruse § 5 ja § 9 rakendatakse 1. jaanuarist 2028. aastast.

§ 11. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. oktoobril 2025. aastal.

(allkirjastatud digitaalselt)
Kristina Kallas
minister

(allkirjastatud digitaalselt)
Triin Laasi-Õige
kantsler